lægges hende. Overfor den Anskuelse, at Hustruen skal bidrage til Underholdet, glemmer de Herrer Jurister Moderpligtens naturlige Krav. Man diskuterede i lang Tid Spørgsmaalet, om Hustruen under Svangerskabet maatte beskæftige sig med det strengere Arbejde, der forekommer i Huset, og Svaret lød, at set fra et hygiejnisk Standpunkt maatte man for Moderens og Barnets Skyld anbefale, at Hustruen saa meget som muligt skaanedes for haardt Arbejde. Hvorledes vover man da nu at forlange, at hun i Svangerskabets Periode skal paatage sig Ansvaret for Familiens Erhverv!

Den Kendsgerning, at Kvinden paa Grund af Fattigdom, Laster og Uvidenhed ofte bringes i en ulykkelig Stilling, maa meget beklages, og den almindelige Retsfølelse kan ikke krænkes dybere, end naar en saadan Tilstand sanktioneres af Loven. Baade Jurister og Lægfolk tager Fejl, naar de paastaar, at Ægteskabet er en Kontrakt som enhver anden Overenskomst i det borgerlige Liv, og at begge Parter har lige Ansvar og Pligter. Dette kan aldrig være Tilfældet, thi der kan ikke paalægges Manden Pligter, der kan stilles lige med Hustruens Pligter som Moder, hverken i Retning af Smerter og Farer eller i Retning af Fare for Liv og Helbred. Dersom Mændene ikke vil afskrække Kvinderne fra Ægteskabet, dersom de ikke vil bringe det dertil, at de efter indgaaet Ægteskab vægrer sig ved at paatage sig Moderpligter, saa maa de ikke udbrede den Lære, at det hører til en Del af Hustruens Pligter at underholde Familien.

Allerede nu spørger Kvinden, om Ægteskabet byder hende nok til at holde hende skadesløs for de Ofre, der forlanges. Men skulde den Tid komme, at Loven kræver af hende, at hun skal sørge for de Børns pekuniære Underhold, for hvis Indtræden i Livet hun har indsat Liv og Helbred, saa vil den sikreste Frigørelse for alle disse Besværligheder være at — *forblive ugift!*«

H. J. Jacobsen.

Fra Landkredsene.

Ry.

(Sluttet.)

Grundtvigs frisindede Kristendom og hans Kærlighed til de brede Lag i Folket, blev denne Grundvold, hvorpaa Skolerne opførtes. Samtidig prægedes Bevægelsen i folkelig Henseende af Kristen Kold (man tør vel næsten sige vor Tids Diogenes). I alt Fald var han angst for Kulturen, og det skyldtes ham til Dels, at man den Gang fandt, at Overklassen ikke maatte løfte Underklassen op til sin Kultur, men skulde stige ned og dele Kaar og Skik med Bønderne. Disse Tanker førte til en Del Overdrivelse, saa man f. Eks. fandt det uforligeligt med Folkelighed at spise paa hver sin Tallerken, man skulde lange til et Fad. Mange lignende Smaatræk satte Præg paa en Del af de første Højskoler og deres Elevers Dragt og Fremtræden. Dette skabte i uforstaaende Kredse den Latter, som i Reglen følger enhver ny Sag, om den end er aldrig saa god.

Disse Overdrivelser er tilbagelagte, denne Angst for Kulturen; men selvfølgeligt har det præget Skolerne, at de opstod fra neden, var Friluftsplanter, født af Folkets Trang, baarne af Mænd, som ikke tænkte paa sikker Levevej og Pension. Det var Tider, da Begejstringens Bølger gik højt. De naaede op til de højere Samfunds lag, hvor Akademikere opgav al Udsigt til det faste Levebrød, opgav Privatlivets Fred, rejste bort fra de intelligente Lag ud paa Landet og bosatte sig der og levede sammen med Bondeungdommen. Hvor tarveligt de den Gang maatte leve! Sigtebrød var der kun Raad til om Søndagen, og Middagsmaaltidet var der liden Afveksling i. Det bestod nærmest af Flæsk og Pandekager, efter at Mælkemaden havde lagt en solid Grund.

Arbejdet forsattes med Velsignelse, forandrende sig efter Tidens Fordringer med Hensyn til Kost, Logi og Kravet om Kundskaber (hvad der selvfølgelig i den begrænsede Tid kun naaes lidt af), men bestandig hvilende paa de gamle Grundpiller.

Naar en Gærning lykkes, vinder den efterhaanden Anerkendelse. I den Henseende har Højskolen faaet blide Kaar imod tidligere baade i den økonomiske Støtte og den Anerkendelse, som Staten yder den.

Hjemvendende Elever faar stadig det Spørgsmaal, allerede i Kupeen møder det dem:

»Hvad har I saa lært paa denne Skole?«

Opholdet var kort. Hullerne store, saa det er smaat, hvad der er naaet af Kundskaber. Stilebogen har faaet lidt færre røde Streger. I Regnebogen kom man ikke saa langt især for Pigernes Vedkommende, derimod længere med deres Haandarbejde, der som den eneste egentlige Frugt af Arbejdet ligger i Kufferten. Vandt den unge Elev gennem hvad han eller hun hørte og oplevede i Samlivet, mere Livsmod, der gav sig Udslag i, at vedkommende fandt Livet mangfoldigere, rigere og alvorligere end før, ja, saa var meget naaet, og saa højt sigter Højskolen.

En Landbokvinde.

Tjenestepigesagen.

I Henhold til Artiklen i sidste Numer af Bladet fremkommer herved Uddrag af Forslaget til »Love og Bestemmelserne for en Husmoderforening«.

Efter Omtale af Foreningens Formaal og dens indre Styrelse, saasom Valg, Generalforsamling, Pengemidlerne samt de enkelte Medlemmers Forhold og Pligter overfor Foreningen saavelsom dennes Ansvar baade lige overfor Medlemmerne og for Tredjemand, gaar man over til Bestemmelserne, der direkte vedrører Tyendeforhold, hvilke i denne Sammenhæng har Interesse.

Foreningen opretter et Kontor, hvortil ethvert Medlem er pligtig at indsende Oplysninge om det Tyende, de beskæftiger, om dets Navn, Alder, Lønningsforhold, Opsigelsesforhold, saavelsom med Antagelse, Afskedigelse og Opsigelse af Tyendet.

Ethvert Medlem har Ret til paa Kontoret at indhente de Oplysninger, det maatte ønske om Tyende, saalænge de benyttes paa tilbørlig Maade. Bestyrelsen afgør, om der er sket Forseelse i saa Henseende, og kan i saa Tilfælde fremtidig forbyde Vedkommende Adgang til Oplysninger.

Ligesom ethvert Medlem kan indberette til Foreningens Kontor om formentlige Overgreb fra Tyendes Side, har Kontoret Forpligtelser til at modtage Klager fra ethvert navngivet Tyende.

Bestyrelsen skal, naar den formener det nødvendigt, undersøge de Klager, der maatte indkomme.

Den til enhver Tid gældende Tyendelov er Grundlaget for Tyendeforholdet, men ethvert af Foreningens Medlemmer har Forpligtelser til at følge efternævnte Regler lige overfor Tyendet:

1) Den sædvanlige Arbejdstid maa ikke overskride 14 Timer i Døgnet; men af disse skal Tyendet have Lejlighed til i de 2 Timer at bevæge sig i fri Luft eller at beskæftige sig indenfor Huset for egen Regning med hvad, det maatte finde formaalstjenligst.

2) Paa Vaske-, Stryge- og Rengøringsdage bør selve Arbejdstiden ikke overskride 8 Timer.

3) Barnepiger og Ammer skal der gives passende Lejlighed til Bevægelse i fri Luft og til Hvile, uanset foranførte.

4) Søn- og andre Helligdage skal der gives Tyendet Lejlighed til at deltage i Gudstjeneste, i Møder og til anden Fribed, saa ofte og saalænge den almindelige Husorden tillader det.

5) Husmoderen bestemmer Arbeidstiden og Friheden; saavidt muligt skal det dog fastsættes ved Tyendeforholdets Indgaaelse.

V. S.

Fru Norries Foredrag om Boerne.

Ved »Dansk Kvindesamfunds« næstsidste Klubaften holdt Fru Norrie et meget interessant Foredrag om Krigen i Sydafrika med særlig Henblik paa Kvindernes og Børnenes Stilling.

Fru Norrie gik i Foredraget ud fra, at selv om Forholdene i Sydafrika i og for sig ikke vedkom Kvindesagen, saa maatte de Former, under hvilke Krigen føres fra Englændernes Side, dog oprøre enhver tænkende Kvinde, thi siden det gamle Testamentes Dage havde man ikke set noget lignende. Der er den Ting at sige til Englændernes Undskyldning, at de ikke behandler deres egne Soldater bedre, end de behandler Boerne. Krig er nu engang Krig, men denne Undskyldning kan ikke gælde overfor de ulykkelige Kvinder og Børn. Man har sagt, at Boerne var ret uciviliserede og usympatetiske. Dette er urigtigt. De er gennemgaaende lige saa dannede som de engelske Mellemklasser. Kvinderne er dygtige og intelligente, de er udmærkede Husmødre, og mange af dem spiller Klaver eller Orgel. Om Mændene har Mark Twain engang udtalt: »Der maa mindst syv Englændere for hver Boer«.

Mændene har Englænderne ikke kunnet faa Bugt med, derfor har de nu begyndt Krigen mod Kvinderne og Børnene, og her lader de til at skulle have større Held med sig. Indespærrede i Lejre lever de Ulykkelige under de sø gelist mulige Forhold. Hvad Staklerne særligt lider under er Mangel paa ordentlig Vandtilførsel. I en af Lejrene har de kun Vandet fra Mudderriver at drikke. Lægerne har erklæret, at Fangerne lige saa godt kunde nyde rendyrkede Bacciller. Det er dem umuligt at koge Vandet, da der hverken findes Brændsel eller Kogekar. Mel og Kød maa de spise raat.

Der er i Teltene kun ét Sengested og langtfra tilstrækkeligt med Tæpper. De fleste maa sove paa den bare Jord, der ofte er opblodt af Regn. At disse Forhold i høj Grad befordrer Dødeligheden siger sig selv. I Følge de sidste Beretninger er Dødeligheden steget til 434 af Tusind. Blandt de levende Børn findes næppe et, som er fuldstændig rask.

Der siges, at Fangerne kommer frivillig til Lejren. Med »Frivilligheden« hænger det saaledes sammen, at Englænderne sender Bud til en eller anden Egn med den Besked, at Egnen skal ryddes. Hvor skal saa Kvinder og Børn ty hen? I Lejrene finder de dog Lidelsesfæller. Paa en Gaard blev alle Beboerne bortjagne undtagen en ung, syg Pige, der var ude af Stand til at følge med den øvrige Familie. Efter $2^1/_2$ Maaneds Forløb vidste Moderen endnu intet om hendes syge Barns Skæbne. En anden Moder var reven bort fra fem Børn og vidste intet om, hvor de befandt sig. Om lignende Grusomheder kunde fortælles i det uendelige. En af de ulykkelige Kvinder siger: »Jeg har været ude og bedt vore Mænd give efter. De afslog det. Nu beder jeg ikke mere, nu maa vi kæmpe Kampen ud til den bitre Ende«.

»Det kan ikke nægtes«, siger Fru Norrie, »at det engelske Folk har lagt en svær Skyld paa sine Skuldre. Det forekommer mig, at et Menneske som Miss Hobhouse, der er rejst ned til Skuepladsen for at kunne give en sandfærdig Beretning om Forholdene og dernede har gjort, hvad der stod i hendes Magt for at lindre den værste Nød, ved sit Arbejde for de Ulykkelige har reddet det engelske Folk fra den fulde Skam«.

Fru Norries Foredrag, der var baaret af den dybeste Indignation mod Englændernes Krigsførelse, gjorde et stærkt Indtryk paa Tilhørerne.

(Forsinket af Mangel paa Plads).

Ind- og Udland.

Dansk Kvinderaad. I »Dansk Kvinderaad« er optaget »*Dansk Kvindesamfunds Husmødreforening*«, der har til Formaal at faa unge Piger ved deres Udgang til de københavnske Kommuneskoler oplærte til Husgerning i gode Hjem paa Landet eller i Provinsbyer.

Ved sit sidste Møde, 14. December, vedtog Kvinderaadet en Henvendelse til Justitsministeren med Anmodning om at tage Hensyn til en Række nærmere formulerede Punkter ved Udarbejdelsen af det bebudede Lovforslag om Forsorgen for vanartede og forbryderiske Børn.

— Dansk Kvinderaads Formand har fra »The National American Womans Suffrage Association« (Kvindelig Valgretsforening)'s Formand Mrs. Carrie Chapman Catt modtaget en Opfordring til at faa Danmark repræsenteret paa den Valgrets-Kongres, nævnte Forening arrangerer i Washington 12.—18. Februar 1902. Mrs. Catt siger i sit Brev: »Vi har læst i amerikanske Blade, at Danmarks Præmierminister har sagt, at en af hans ny Administrations Pligter vil være at give de danske Kvinder kommunal Valgret. Paa Grund af denne Sagernes Stilling er vi i særlig Grad interesserede i at kunne tælle en Kvinde fra Danmark mellem vore Delegerede.« — Der ventes Delegerede fra England, Canada, Australien, Indien, Rusland, Tyskland, og maaske fra Norge, Sverige, Holland og Frankrig. Vedlagt var en Række Spørgsmaal om danske Kvinders Stilling i retslig, social og andre Henseender, som ønskedes besvarede i en Beretning til Kongressen.

Spørgsmaal og Svar.

Enhver af vore Læserinder har Ret til under denne Rubrik at fremsætte Spørgsmaal vedrørende huslige eller andre Emner til Besvarelse af Læsekredsen.

De af Bladets Læsere, der er i Stand dertil, bedes om til gensidig Nytte at besvare indsendte Spørgsmaal. Svarene indsendes til Redaktionen, Nørregade Nr. 33, Stuen, og Nummeret paa de Spørgsmaal, de angaar, maa være tydelig angivet.

Nr. 17. Kan en Moder efter Faderens Død være Formynder for en umyndig Søn?

En Abonnent.

Ho—ho ... Hvor mange Mennesker havde han ikke i de sidste Uger set dø! Dog havde hans Haand ikke rystet, da han lurede i Græsset med Haanden paa den spændte Hane skød paa Fjenden og saa den ene efter den anden lydløs synke til Jorden. ... Var det i Virkeligheden ham selv, der sad her, eller var det Hele en ond Drøm? ....

Hvor havde han været Genstand for Alles Agtelse. .... Til ham kom Alle om Raad og Daad. Hans Stemme galdt mere end de Andres. ... Og dog havde han ikke været nogen studeret Mand. Han havde kun frit og aabent udtalt, hvad han tænkte og aldrig i sit Liv gjort sig skyldig i en Usandhed. Naar Beboerne i Landsbyen kom i Strid, kom de til ham, thi de vidste, at han vilde det Rigtige, og derfor troede de paa hans Ord. Havde han vel nogensinde gjort et Menneske Uret? Var det ikke hans Stolthed, at han til enhver Tid kunde lægge Haanden paa Hjærtet og sige: »Jeg har aldrig gjort Uret og aldrig tilladt en Uret at ske«! — Ja, saaledes havde han været i Fredens Dage.

Saa drog den store Krig gennem Landet. Ogsaa her gik han foran. Uforfærdet drog han af Sted for at kæmpe for Ret, Hus og Hjem og Fædreland, hvor han havde fundet sit Livs Lykke og Glæde. Var det Uret?

Han saa ned paa sine grove, stærke Hænder, der laa paa hans Knæ, lænkede sammen med en Kæde. Taarerne traadte frem i hans Øjne, Forsmædelsens og Forbitrelsens Taarer.

Han saa sig om. Overalt mødte han mørke, udeltagende Ansigter. Og dog, det var ikke grusomme, hjærtesløse Mennesker! De følte med ham, de maatte forstaa, at hans Hjærte var ved at briste af Smærte, fordi han ikke mere skulde se sin stakkels Hustru eller de arme Børn. Den ældste Søn var jo gaaet forud for ham i Døden. Det var seks Uger siden, da Faderen tavs trykkede hans Øjne til, derpaa atter greb Geværet og fortsatte Kampen til den mørke Nat. Først da kunde han lade det trætte Hoved synke ned i Hænderne og fælde bitre Taarer! Og de stakkels Faderløse, Børnebørnene! Hvor havde den ældste Sønnesøn trykket sig op til Bedstefader, da denne lovede at bringe ham et engelsk Sværd med hjem fra Krigen- ... Han bevægede Haanden, som om han vilde sønderrive Lærken, men lod den atter synke med et vemodigt Smil. ... Alt var forbi; han vilde blive sendt i Døden som et vildt Dyr, som en Forbryder, der bøder for sine Ugerninger. Dog havde han kun kæmpet for sin Ejendom, forsvaret sit Fædreland! .... Da alt syntes tabt, og Bladet vendte sig, da man atter, fuld af Haab greb Vaabnet, medens Begejstringen opflammede hele Landet, saa kunde han ikke fejg holde sig tilbage.

Nej, det kunde ikke være Mennesker, der herfor med koldt Blod vilde slagte ham! I deres Bryst slog dog vel og et Hjærte! Eller overskar de da foruden Medfølelse hans Livstraad; søndertraadte og nedtrampede de uden Barmhjærtighed alt, ogsaa den Mildhed og Kjærlighed, der endnu, det følte han, levede i hans Hjærte?

... Aldrig mere skulde hans Haand stryge hen over de smaa Hænder, eller skulde han tage den lille, sortøjede Sønnedatter paa sin Knæ ... Om nogle faa Minutter vilde han være et Lig; man vilde lægge de krampagtigt foldede Hænder paa hans Bryst ... Nej, det er ingen Mennesker!

Saa saa han for sit indre Blik den unge Officers Ansigt, et blomstrende, venligt Ansigt med to graa, godmodige Øjne. Og dog havde *han* kunnet bringe det over sit Hjærte at mælde ham Dødsbudskabet! Disse fine, bløde, næsten kvindelige Læber, kunde i et Par Ord fremkomme med al den Jammer, al den Elendighed, der nu fyldte den Gamles Sjæl og sammensnørede Hjærtet i hans Bryst? Begreb den unge Officer da ikke den uhørte Voldshandling, hvis Fuldbyrder han var? Har han da ikke selv et Hjem, hvor en gammel Moder maaske om nogle Dage vil begræde hans Død? Eller har han maaske ikke taget Afsked med et ungt Væsen, der sad paa hans Skød, mens han lod sin stærke Haand glide hen over de silkebløde Lokker? Den unge Officer burde forstaa hans Smærte og have Medlidenhed med ham. Vil han virkelig give Befaling til dette Drab? Hvorfor? For efter højere Ordre kort og godt at nedskyde et Menneske som en Hund, et Menneske, der ikke har gjort ham noget Ondt, aldrig har krænket ham, ja som kunde have ham kær, være hans Ven, en Fader!

Og med hvilken Ret sender man ham i Døden?

Som et Lyn foer en Tanke gennem hans Hoved — al Resignation i hans Ansigtstræk var forsvunden — han vilde rejse sig og sønderbryde sine Lænker! Han vilde tilraabe dem, at de var Mordere, skrige dem ind i Øret: *med hvilken Ret dræber I mig?*

Han rettede sig i Sædet: Der gik som en Ild gennem hans Aarer, han aabnede alt Munden ... Da lød et kort, skarpt Kommandoraab Ordet døde paa hans Læber; gennemboret af seks Kugler sank den mægtige Skikkelse sammen.

Hans sidste Ord blev ikke udtalt; det svævede bort med hans Sjæl. Vildt og hjemløst farer det nu om paa Jorden uden at finde en Sjæl, der har Mod til at optage det og lægge det paa sine Læber.

Men en Gang vil samme Ord faa Liv i Tusinder af Hjærter og lyde fra Tusinders Læber som et eneste Raab. Saa vil det skrige ind i deres Øren, det var bestemt for. Haardt og ubønhørligt vil det kræve Svar paa Spørgsmaalet: *med hvilken Ret?*

Et døende Menneskes sidste Aandepust skal blive den vaagnende Menneskeslægts første!